

รายงานการวิจัย

การใช้พื้นที่ดินสาธารณะสุโขทัย ตำบลป่ากุมเกาะ

Public Land Used of Sukhothai, Tumbol Pakumkao

รศ.ดร. อุไรวรรณ	วิจารณ์กุล
นายอดิเรก	พันธ์เขียว
นายรัฐเขต	สัมพันธ์
นางสาวประทุม	บุญศรี

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ.2550

คำนำ

รายงานการวิจัยการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดสุโขทัย โดยเน้นการศึกษาพื้นที่ดินสาธารณะในตำบลป่ากุมเกาะเป็นการศึกษาสภาพการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของตำบลป่ากุมเกาะ ซึ่งคณะนักวิจัยได้ทำการสำรวจและสัมภาษณ์กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้เข้าใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ งานวิจัยนี้จึงเป็นการรายงานผลการสำรวจในช่วงปี พุทธศักราช 2549 ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณอำนาจ น่วมเจริญ และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลงด้วยดี

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การศึกษาการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดสุโขทัย ตำบลป่ากุมเกาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณขอบเขต ลักษณะประเภท และรูปแบบการเข้าใช้ประโยชน์ของพื้นที่ดินสาธารณะในจังหวัดสุโขทัย ตำบลป่ากุมเกาะ วิธีการศึกษาเริ่มด้วยการศึกษาบริบทของพื้นที่สาธารณะในตำบลจากเอกสาร ประกาศ พระราชบัญญัติทางหลวง พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน ศึกษาขนาดและขอบเขตจากการสำรวจพื้นที่ และศึกษาจากแผนที่ต่างๆ ทำการศึกษาขอบเขตของพื้นที่สาธารณประโยชน์ โดยใช้เครื่องจีพีเอสวัดพิกัดทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ และศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์จากการสัมภาษณ์ สำรวจและถ่ายภาพตามสภาพจริง

ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะมีพื้นที่สาธารณประโยชน์รวมทั้งสิ้น 3 แปลง คิดเป็นพื้นที่ 862 ไร่ 3 งาน 35 ตารางวา คิดเป็น 2 % ของพื้นที่รวมทั้งตำบล พื้นที่ดินสาธารณประโยชน์ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นบึง คลอง พื้นที่สาธารณประโยชน์ที่มีเข้าไปใช้ประโยชน์จำนวนทั้งสิ้น 828 ไร่ 2 งาน 33 ตารางวา หรือคิดเป็น 96 % ของพื้นที่สาธารณะทั้งหมด ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้าใช้ประโยชน์โดยจัดทำเป็นสำนักงาน สวนสาธารณะ สระน้ำ และค่ายลูกเสือ

ABSTRACT

The objectives of the study on public land used of Tumbol Pakumkao, Sukhothai were to study the amount, the border and the type of occupied public lands in Tumbol Pakumkao of Sukhothai. The research methods were the study on the context of each Tumbol by literature survey and the map analysis of the area. GPS was used to study the border of the public land. A field survey, photographing and deep interview were used to study the type of occupied land.

The result showed that there were 3 public land areas of Tumbol Pakumkao which occupied 862 Rai 3 Ngan 35 Cubic Va or 2 % of the whole area of tumbol. Most of public lands were canal and natural ponds. The amount of public lands that were used and occupied were 828 Rai 2 Ngan 33 Cubic Va or 96 % of the whole public land areas. The land was used by the local government. It was used for an office, public gardens, water reservoir and a boyscout camp.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ii
บทคัดย่อ	iii
ABSTRACT	iv
สารบัญ	v
สารบัญภาพ	vii
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 เครื่องมือในการวิจัย	3
1.5 ทฤษฎี สมมติฐาน หรือกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	3
1.6 ผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับและหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	3
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ลักษณะ ประเภทของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน	4
2.1.1 ลักษณะ ประเภทของที่ดิน	4
2.1.2 ที่มาของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน	5
2.2 การดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์	5
2.2.1 อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์	5
2.2.2 ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินจำแนกตามประเภทที่ดิน	8
2.3 การใช้พื้นที่ทั้งประเทศไทยโดยรวม	9
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
3 วิธีดำเนินการวิจัย	11
3.1 การศึกษาบริบท	11
3.2 การศึกษาขนาด และขอบเขต	11
3.3 ศึกษาลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์	14

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

3.4 ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย	14
4. ผลการวิจัย	15
4.1 พื้นที่สาธารณะจังหวัดสุโขทัย	15
4.2 พื้นที่สาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ	15
4.2.1 บริบทตำบลป่ากุมเกาะ	15
4.2.2 ปริมาณ ขอบเขต ประเภท และลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ	18
4.2.2.1 ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12 หนองซัง	20
4.2.2.1.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12	20
4.2.2.1.2 พิกัดที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12	21
4.2.2.1.3 การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12	23
4.2.2.2 ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12 หนองอียาน	24
4.2.2.2.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12	24
4.2.2.2.2 พิกัดที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12	25
4.2.2.2.3 การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12	27
4.2.2.3 ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9 หนองแม่ระวิง	28
4.2.2.3.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9	28
4.2.2.3.2 พิกัดที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9	29
4.2.2.3.3 การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9	31
4.2.3 ลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ	33
5. สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	34
5.1 สรุป	34
5.2 อภิปราย	34
5.3 ข้อเสนอแนะ	35
บรรณานุกรม	36
ภาคผนวก นสล. พื้นที่สาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย	37

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 ภาพถ่ายทางอากาศ ตำบลป่ากุมเกาะ	17
ภาพที่ 4.2 ภาพแผนที่ตำบลป่ากุมเกาะ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย	19
ภาพที่ 4.3 แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12 หนองซัง	20
ภาพที่ 4.4 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลง 1 หมู่ที่ 12 จากการวัดพิกัด	22
ภาพที่ 4.5 ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12 หนองซัง	23
ภาพที่ 4.6 แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12 หนองอียาน	24
ภาพที่ 4.7 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลง 2 หมู่ที่ 12 จากการวัดพิกัด	26
ภาพที่ 4.8 ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12 หนองอียาน	27
ภาพที่ 4.9 แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9 หนองแม่ระวิง	28
ภาพที่ 4.10 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลง 3 หมู่ที่ 9 จากการวัดพิกัด	30
ภาพที่ 4.11 ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9 หนองแม่ระวิง	31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาหลักที่สำคัญของประเทศไทย 3 ประการคือ ปัญหาความยากจน ปัญหาสาธารณสุข และปัญหาการทุจริตมิชอบ เป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลทุกสมัยได้ดำเนินการวางนโยบายในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ จนกระทั่งรัฐบาลในสมัยหนึ่งได้ประกาศการทำสงครามกับความยากจน มุ่งแก้ปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นจากประเทศไทย โดยวิธีการที่ช่วยให้ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจมีแนวทางเพิ่มรายได้ เพิ่มกำลังการผลิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น และได้มีการให้ขึ้นทะเบียนผู้ประสบปัญหาความยากจนไว้ เพื่อจัดหาอาชีพและที่ดินทำกินให้แก่ประชาชน ในการจัดที่ดินทำกินให้กับประชาชนนั้น รัฐบาลได้ให้กรมที่ดินนำที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นที่สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นสาธารณประโยชน์ ตัวอย่างเช่น ที่ชายดิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ ที่รกร้างว่างเปล่า และที่ดินที่มีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีที่มาหลายอย่างเช่น เกิดขึ้นโดยทางราชการประกาศหวงห้ามไว้ ก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เกิดขึ้น โดยมีกฎหมายหวงห้าม เช่น มีพระบรมราชโองการหรือมีพระราชกฤษฎีกาหวงห้าม ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478 เกิดขึ้นโดยการสงวนตามประมวลกฎหมายที่ดินประกาศใช้บังคับแล้ว เกิดขึ้น โดยสภาพ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนอง บึง บางที่มีสภาพอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เกิดขึ้นโดยการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎร เกิดขึ้นโดยมีผู้อุทิศ เกิดขึ้นโดยมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง ตามมาตรา 5 หรือมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากที่ดินสาธารณประโยชน์มีจำนวนจำกัด และเพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นไปโดยสงบเรียบร้อย ถูกต้อง กฎหมายจึงต้องกำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษา เพื่อมิให้มีบุคคลบุกรุกเข้าไปทำลาย หรือครอบครอง ถู้อเอาไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ที่ดินนั้นไว้สำหรับใช้ประโยชน์จนถึงอนุชนรุ่นหลังต่อไป จากประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือ

ทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อำนาจหน้าที่การดูแลรักษา และ
ดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ต้องเป็นหน้าที่ของอธิบดีกรม
ที่ดิน ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติ
ปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2547 มาตรา 122 บัญญัติว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ คือที่เลี้ยง
ปศุสัตว์ ที่สำหรับจัดไว้สำหรับราษฎรไปร่วมเลี้ยงสัตว์ร่วมกันเป็นต้น ตลอดจน ถนนหนทางและที่
อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรใช้ร่วมกัน เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอ ปัจจุบันนายอำเภอ
จะต้องตรวจตรารักษาอย่าให้ผู้ใดกีดกัน เอาไปเป็นประโยชน์แก่เฉพาะตัว

บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือการเฝ้าระวังเตือนภัยให้กับสังคม ในกรณีที่ดิน
สาธารณประโยชน์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ส่วนรวมใช้ร่วมกัน เพื่อผลทางด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพและความ
ปลอดภัยของประชาชน ที่สาธารณะที่เป็นธารน้ำหลาก ที่ดินที่อยู่ในเขตคันน้ำชั้นหนึ่ง ที่สาธารณะ
เหล่านี้เป็นสินทรัพย์ที่มีผลกระทบทางสังคมและคุณภาพชีวิตของคนอื่นๆ ในสังคม ไม่เหมาะสมที่
รัฐบาลจะอนุญาตให้ที่สาธารณะเหล่านี้ตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ถ้ามี
บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าครอบครองโดยมิชอบธรรม อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินจน
ผิดรูปไป ทำให้ผลประโยชน์ที่พลเมืองส่วนใหญ่จะได้รับสูญหายไป ทำให้ที่ดินผืนนั้นไม่เอื้อ
ประโยชน์ต่อส่วนรวมอีกต่อไป และอาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ หรือความ
เสียหายต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิตของพลเมืองโดยรวมในระยะยาว ดังนั้น
การศึกษาเรื่องการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดสุโขทัย โดยเน้นการศึกษาในรายละเอียดพื้นที่ดิน
สาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย จะเป็นการนำมาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ ในการให้
ประชาชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของการใช้ทรัพยากรที่ดิน ซึ่งจะทำให้ประชาชนโดยทั่วไปได้
ประโยชน์ร่วมกันจากการใช้พื้นที่สาธารณะ เพื่อประโยชน์ของคนส่วนรวมและสอดคล้องกับการ
จัดการที่ทำกินของประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาปริมาณและขอบเขตของพื้นที่ดินสาธารณะของตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัด
สุโขทัย
- (2) เพื่อศึกษาลักษณะ ประเภทของที่ดินสาธารณะของตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย
- (3) เพื่อศึกษาลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินสาธารณะของตำบลป่ากุมเกาะ
จังหวัดสุโขทัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดสุโขทัย ในเขตตำบลป่ากุมเกาะ

1.4 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มีทั้งการศึกษาเอกสารทางราชการ เช่น หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง จากแผนที่ต่างๆ แผนที่สภาพภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหาร แผนที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เทคโนโลยีกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกด้วยดาวเทียมในการวัดพิกัดทางภูมิศาสตร์ การสำรวจพื้นที่และถ่ายภาพ การสัมภาษณ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบลและผู้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่

1.5 ทฤษฎี สมมติฐานหรือกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย ที่ดินสาธารณะประโยชน์เป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปัจจุบันสภาพแวดล้อม และสถานการณ์เปลี่ยนแปลง จึงควรมีการศึกษาสภาพของพื้นที่สาธารณะว่ายังคงถูกใช้เพื่อประโยชน์โดยรวมร่วมกันหรือไม่

1.6 ผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับและหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ได้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางราชการเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะของประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ต่อไป

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ที่ดินสาธารณะ เป็นที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ที่สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง หมายถึง หนังสือแสดงเขตของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดสุโขทัย จำเป็นต้องทำความเข้าใจ ลักษณะประเภทของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน การดูแลรักษาและการดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์ การใช้พื้นที่ดินทั้งประเทศไทยโดยรวม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ลักษณะ ประเภทของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

สาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(2) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(3) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อมและโรงพยาบาล สำนักงานราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์ (กรมที่ดิน, 2538)

2.1.1 ลักษณะประเภทของที่ดิน

ที่ดินอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินมี 2 ชนิดคือ ที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา กับที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ที่ดินที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดาได้แก่ ที่ดินที่รัฐถือไว้อย่างเอกชน เช่น ที่ราชพัสดุ ที่มีได้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินได้แก่ ที่ดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือที่ดินที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินที่มีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(2) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(3) ที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เช่น ที่ตั้งสำนักงานของทางราชการ

2.1.2 ที่มาของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ที่มาของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเกิดขึ้นจาก

- (1) ทางราชการประกาศหวงห้ามไว้ก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478
- (2) การมีกฎหมายหวงห้าม เช่น มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้าม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478
- (3) การสงวนตามกฎหมายที่ดินเมื่อประมวลกฎหมายที่ดินประกาศใช้บังคับแล้ว
- (4) สภาพ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ฝาย บึง บางที่มีสภาพอยู่โดยธรรมชาติซึ่งประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน
- (5) การใช้ร่วมกันของราษฎร
- (6) การมีผู้อุทิศ
- (7) การมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง ตามมาตรา 5 หรือมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

2.2 การดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์

กฎหมายได้กำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นไปเพื่อประโยชน์ร่วมกัน เกิดความสงบเรียบร้อย ถูกต้อง ดูแลรักษาเพื่อมิให้มีผู้ใดบุกรุกเข้าไปทำลายหรือครอบครองถือเอาไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ที่ดินนั้นไว้สำหรับใช้ประโยชน์จนถึงอนุชนรุ่นหลัง

ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครอง ป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้ ดังนั้นจากบทบัญญัติดังกล่าว ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินต้องเป็นหน้าที่ของอธิบดีกรมที่ดิน (กรมที่ดิน, 2538)

2.2.1 อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์

ปัจจุบันมีการออกกฎหมายหลายฉบับบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์ ดังนี้

- (1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2457 มาตรา 122 บัญญัติว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ คือที่เลี้ยงปศุสัตว์ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปเลี้ยงสัตว์ร่วมกัน เป็นต้น ตลอดจนถนนหนทางและที่อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรใช้ด้วยกัน เป็นหน้าที่ของกรมการ

อำเภอ (ปัจจุบันเป็นพื้นที่ของนายอำเภอ) ต้องคอยตรวจตรารักษาอย่าให้ผู้ใดกักกันเอาไปเป็น
ประโยชน์แต่เฉพาะตัว

(2) ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 50 ลงวันที่ 18 มกราคม 2515 แก้ไขเพิ่มเติม
พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พุทธศักราช 2456 แก้ไขมาตรา 117 และมาตรา 120 โดย
บัญญัติใหม่ให้มีข้อความดังนี้ มาตรา 117 ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารสิ่งใดล่วงล้ำเข้าไปเหนือน้ำ
และใต้ของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่
ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือทะเลในน่านน้ำไทย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า มาตรา 120 ให้
กรมเจ้าท่ามีหน้าที่ดูแลรักษาและขุดลอกร่องน้ำ ทางเดินเรือ แม่น้ำ ลำคลอง และทะเลภายในน่านน้ำ
ไทย ห้ามมิให้ผู้ใดขุดลอก แก้ไขเปลี่ยนแปลงร่องน้ำ ทางเดินเรือ แม่น้ำ ลำคลอง และทะเลภายใน
น่านน้ำไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพัน
บาทและกรมเจ้าท่ามีอำนาจสั่งให้หยุดกระทำการดังกล่าว

(3) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 กำหนดให้ทางหลวงมี 6 ประเภท คือ ทางหลวง
พิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล ทางหลวงสุขาภิบาล ทางหลวง
สัมปทาน กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม มี
อำนาจแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงให้มีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแต่กรณี
ในกรณีที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงไว้ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นผู้ดำเนินการ
ทางหลวง อธิบดีกรมทางหลวงสำหรับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน
ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายสำหรับทางหลวงชนบท
นายกเทศมนตรีสำหรับทางหลวงเทศบาล ประธานกรรมการสุขาภิบาลสำหรับทางหลวงสุขาภิบาล

(4) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ให้กระทรวงการคลัง เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่
ราชพัสดุ และในมาตรา 4 ได้บัญญัติที่ราชพัสดุว่า ที่ราชพัสดุหมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อันเป็น
ทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด เว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดินดังต่อไปนี้คือ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า
และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน
และอสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้น
ว่าที่ชายคลอง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ ส่วนอสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลและ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ

(5) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 ภายได้กฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่
ต้องทำให้เขตเทศบาล ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับที่สาธารณะคือ ให้มีและบำรุง ทางบก ทางน้ำ รักษา
ความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูล มาตรา 53
ภายได้บังคับของกฎหมายเทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำให้เขตเทศบาล รวมถึงกิจการตามที่ระบุไว้
ในมาตรา 50 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ มาตรา 56 ภายได้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมี
หน้าที่ต้องทำให้เขตเทศบาล รวมถึงกิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53

(6) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2517 มาตรา 43 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินใช้บังคับแล้ว ถ้าในเขตโครงการจัดรูปแบบที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันและมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดรวมอยู่ด้วย ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตการจัดรูปที่ดินนั้น มีผลเป็นการถอดถอนสภาพ การเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าวนี้ ทั้งนี้โดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

ถ้าที่ดินใดถอนสภาพตามวรรคหนึ่งเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือเป็นที่ดินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ โดยคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้ที่ดินตอนนั้นคงเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะต่อไป ถ้าไม่อาจจัดที่ดินดังกล่าว ใช้เป็นที่สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะต่อไปได้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดที่ดินแปลงอื่นให้แทน

เมื่อได้จัดที่ดินตอนใดคงเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือการจัดที่ดินแปลงอื่นให้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะแทนตามวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีแผนที่สังเขปแสดงขอบเขตของที่ดินตอนนั้นแนบท้ายประกาศด้วย

ถ้าในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น มีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่น ตามประมวลกฎหมายที่ดินและสภาพของที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยรวมอยู่ด้วย ให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

(7) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2518 มาตรา 26 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอยู่ หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เมื่อได้จัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดยคณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ดี ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินดังกล่าว โดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตาม

ประมวลกฎหมายที่ดินและให้สำนักงานปฏิรูปการเกษตร (ส.ป.ก.) มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้

ในกรณีที่ทางราชการยังต้องใช้ที่ดินตอนใดเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะต่อไปให้คณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อใช้ตามความจำเป็น โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(4) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดิน และที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตที่ดินที่ได้จำแนกให้เป็นเขตป่าไม้ ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ให้สำนักงานปฏิรูปการเกษตร (ส.ป.ก.) มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้ (กรมที่ดิน, 2538)

2.2.2 ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินจำแนกตามประเภทของที่ดิน

(1) ประเภทที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน อธิบดีกรมที่ดินเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกัน เว้นแต่ที่ดินซึ่งอยู่ในเขตทางหลวงตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ หรืออยู่ในแนวเขตแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนอยู่ในเขตทางหลวง ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงหรืออยู่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่น ใช้อำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมที่ดินเกี่ยวกับที่รกร้างว่างเปล่า ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 890/2489 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2498 โดยให้ทบวงการเมืองต่อไปนี้ทำหน้าที่ เทศบาลในเขตเทศบาล สุขาภิบาลในเขตสุขาภิบาล จังหวัดในเขตจังหวัดนอกเขตสุขาภิบาล

(2) ประเภทที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ที่ดินประเภทนี้มีผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันแบ่งได้เป็น 4 พวกคือ

นายอำเภอท้องที่ ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 เว้นแต่ แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ ทางหลวงบางประเภท

นายกเทศมนตรี สำหรับทางบก ทางน้ำในเขตเทศบาล

กรมเจ้าท่า สำหรับแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 50 พ.ศ. 2515 ขณะนี้อำนาจดังกล่าว กรมเจ้าท่าได้มอบหมายให้กับเทศบาลเมืองพัทยา นายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด เว้นแต่อำนาจในการอนุญาต ซึ่งเจ้าท่าสงวนไว้โดยจะเป็นผู้อนุญาตเอง

ผู้อำนวยการทางหลวง ตามพระราชบัญญัติทางหลวง เฉพาะทางหลวงตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

(3) ประเภทที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ ประเภทนี้กระทรวงการคลังเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

2.3 การใช้พื้นที่ดินทั้งประเทศไทยโดยรวม

กองงานเลขาธิการคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ กรมที่ดินได้ทำการสำรวจที่ดินในประเทศไทย เมื่อ 1 มิถุนายน 2543 ได้รายงานว่ พื้นที่ดินในประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งประเทศรวม 320.70 ล้านไร่ คิดเป็น 100% ประกอบด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ 1,221 ป่ามีพื้นที่ 143.98 ล้านไร่ คิดเป็น 44.9% พื้นที่ราษฎรครอบครองทำประโยชน์ 98.61 ล้านไร่ คิดเป็น 30.7% พื้นที่นิคมสร้างตนเองต่างๆ 31.84 ล้านไร่ คิดเป็น 9.9% พื้นที่สาธารณประโยชน์ 15.50 ล้านไร่ คิดเป็น 4.8% ที่ราชพัสดุและที่ทหาร 12.25 ล้านไร่ คิดเป็น 3.8% พื้นที่ถนน ทาง ห้วย หนอง คลอง บึง 10.96 ล้านไร่ คิดเป็น 3.4% พื้นที่จำแนกเป็นเขตป่าไม้ถาวร 157 ป่า มีพื้นที่ 4.06 ล้านไร่ คิดเป็น 1.3% ที่ดินรัฐวิสาหกิจและองค์กรศาสนา 3.50 ล้านไร่ คิดเป็น 1.1% (กรมที่ดิน, 2543)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทวินทร์ ยอดสวัสดิ์ (2544) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินในเขตนิคมสร้างตนเอง : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา โดยทำการศึกษาวิวัฒนาการการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินโดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงสำรวจ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ ศึกษาเชิงคุณภาพจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยราชการ และสัมภาษณ์เกษตรกรพร้อมการสังเกตและติดตามการปฏิบัติงานของเกษตรกร ศึกษาเชิงสำรวจแบบสอบถามสมาชิกนิคมรวม 90 ครัวเรือน ผลการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินก่อให้เกิด (1) ความแตกต่างทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในเขตนิคม เนื่องจากผลการพัฒนาของรัฐไม่สามารถกระจายได้อย่างทั่วถึง (2) ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ที่เกิดจากการทำการเกษตรสมัยใหม่ (3) ผลกระทบจากฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่ทำให้เกิดมลภาวะต่างๆ ต่อชุมชน (4) มีแนวโน้มการขายที่ดินมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ของนิคมสามารถเปลี่ยนเป็นเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน(โฉนด)ได้ (5)มีการทำฟาร์มแบบสัญญาผูกพันมากขึ้น

กระทรวงเกษตร (2508) ได้สำรวจการใช้ที่ดินในประเทศไทย ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 320.7 ล้านไร่ ได้จำแนกการใช้ที่ดินไว้ดังนี้ เนื้อที่ถือครอบครองทำการเกษตรประมาณ 75.6 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25.53 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 180.6 ล้านไร่ หรือร้อยละ 56.23 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เนื้อที่ที่ยังมิได้จำแนกประเภท ประมาณ 63.3 ล้านไร่ หรือร้อยละ 19.71 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เนื้อที่หนองบึงต่างๆ ประมาณ 1.7 ล้านไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ

วิจิต หล่อจิระชูณหกุล จิราวัลย์ จิตรถเวช เคือนเพ็ญ ชีรวรรณ วิวัฒน์ และโอม ศรีนิล (2545) ได้จำแนกเนื้อที่ออกเป็นเมืองหรือชนบท มีความสำคัญต่อนโยบายการปกครอง การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาพื้นที่ของประเทศ ได้พัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเมืองที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ตั้งแต่เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากศูนย์ข้อมูลการเงินท้องถิ่น ซึ่งจัดทำขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย การวิเคราะห์ข้อมูล โดยกรรมวิธีการทำเหมืองข้อมูล (data mining) ตัวแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้จำแนกประเภทองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น โดยมีข้อมูลถูกต้องมากกว่าร้อยละ 97

อุไรวรรณ วิจารณกุล และ สมศรี จินตสนธิ (2548) ได้ศึกษาสภาพการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของพื้นที่ตำบลคลองกระเจง จังหวัดสุโขทัย ได้มีการศึกษาปริมาณ ขอบเขตของพื้นที่ และลักษณะการเข้าประโยชน์ที่ดินสาธารณะ วิธีการศึกษาคือการศึกษาบริบทของตำบลโดยการศึกษาจากเอกสาร ศึกษาขนาดและขอบเขตของพื้นที่ต่าง ๆ และทำการศึกษารูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์โดยทำการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้เข้าประโยชน์ ซึ่งตำบลคลองกระเจงมีพื้นที่สาธารณะประโยชน์ทั้งสิ้น 3 แปลง เนื้อที่รวม 858 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.2 ของพื้นที่ทั้งตำบล ตั้งแต่ปี 2469 และ ปี 2470 ได้มีประกาศหวงห้ามไว้ให้ ที่ดินทั้ง 3 แปลงเป็นที่สาธารณะประโยชน์โดยสงวนไว้เพื่อเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ประจำตำบล ขณะสำรวจได้มีผู้เข้าครอบครองพื้นที่จำนวน 100 ครอบครัว เข้าครอบครองพื้นที่รวม 759 ไร่ 4 งาน และองค์การบริหารส่วนตำบลใช้พื้นที่ 1 ไร่ ผู้เข้าครอบครองเป็นผู้อาศัยในหมู่บ้านคลองกระเจง หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 และผู้ที่อาศัยในตำบลท่าทอง ผู้ที่เข้าไปใช้เข้าไปในลักษณะการจับจอง ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ในทางราชการถือว่าผู้เข้าครอบครองเป็นผู้บุกรุก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยการใช้พื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ศึกษาคือ ตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง แผนที่ การสำรวจพื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยีกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกด้วยดาวเทียม (Global Positioning System) หรือ จีพีเอส (GPS) ในการวิพากษ์ทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ การชี้ขอบเขตที่ดินจาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล การสัมภาษณ์ผู้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแปลผลผลลัพธ์ของการกำหนดตำแหน่ง ออกมาเป็นรูปแบบที่เป็นจุดตำแหน่ง แล้วลากเส้นเชื่อมโยงจุดตำแหน่ง จากนั้นจึงนำมาแปลผลและนำเสนอในรูปของแผนที่ ในการศึกษาปริมาณ ขอบเขต ลักษณะ ประเภท และการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินสาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูล มีวิธีการดังนี้

3.1 การศึกษาบริบท

การศึกษบริบทของ พื้นที่ดินสาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย โดยทำการศึกษาจากเอกสาร และการสำรวจพื้นที่ ศึกษาจากเอกสาร ประกาศของคณะปฏิวัติ พระราชบัญญัติทางหลวง พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2517 สำนักงานปฏิรูปการเกษตร (ส.ป.ก.) และกรมเจ้าท่า เป็นต้น

3.2 การศึกษา ขนาดและขอบเขต

การศึกษขนาดและขอบเขตของที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย จากแผนที่ต่างๆ แผนที่สภาพภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหารซึ่งให้รายละเอียด ขอบเขตการปกครอง เส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำ เขตชุมชน ระดับความสูงของภูมิประเทศ แผนที่ธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณี แผนที่ของกรมพัฒนาที่ดิน แผนที่ขอบเขตป่าไม้ของกรมป่าไม้ แผนที่ของกรมธนารักษ์ แผนที่กระจายฝนของกรมอุตุนิยมวิทยา แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

ทำการศึกษขอบเขตของพื้นที่สาธารณะประโยชน์ โดยใช้เทคโนโลยีกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกด้วยดาวเทียม (Global Positioning System) หรือ จีพีเอส (GPS) ในการวิพากษ์ทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลคลองยาง จังหวัดสุโขทัย ผลลัพธ์ของการกำหนดตำแหน่ง ออกมาเป็นรูปแบบที่เป็นจุดตำแหน่ง (Waypoints) แล้วลากเส้นเชื่อมโยงจุดตำแหน่ง (Routes) จากนั้นจึงนำมาแปลผลเขียนเป็นแผนที่ โดยวิธีการเขียนแผนที่จากการแปลผลมีดังนี้

3.2.1 วัดจุดพิกัด โดยเครื่องมือวัดพิกัด (GPS) ได้ค่า E 6 หลัก ค่า N 6 หลัก

ตัวอย่าง E 587869 N 1909970

3.2.2 แปลงอัตราส่วนของพื้นที่จากเซนติเมตรเป็นเมตร

ตัวอย่าง 1: 4,000 ซม. = 1:40 ม.

3.2.3 นำอัตราส่วนที่ได้ไปหารค่า E โดยหารตัวเลข 3 หลักท้าย

ตัวอย่าง E 587869 $869/40 = 21.7$

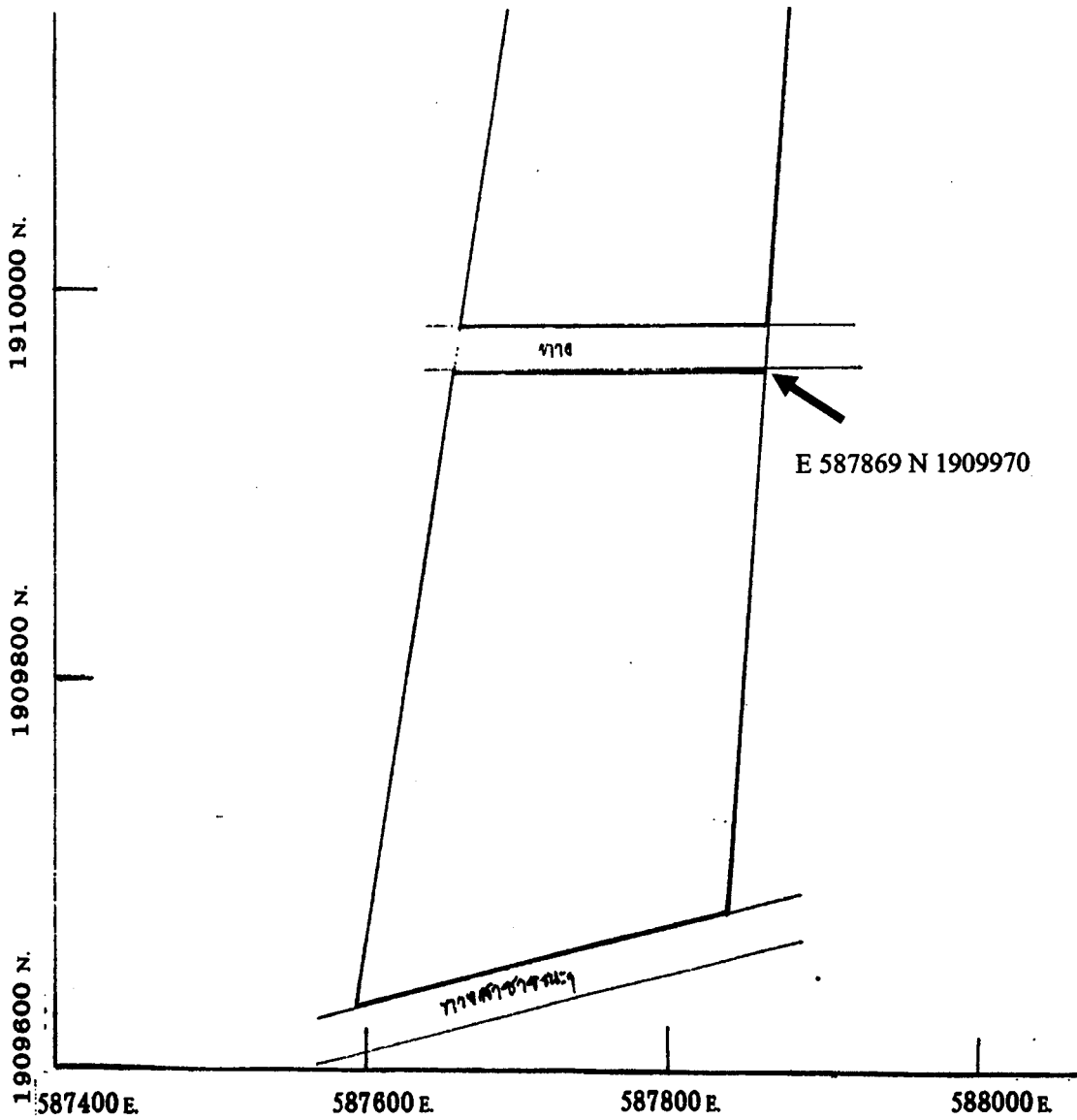
3.2.4 นำอัตราส่วนที่ได้ไปหารค่า N โดยหารตัวเลข 3 หลักท้าย

ตัวอย่าง N 1909970 $970/40 = 24.2$

3.2.5 เมื่อได้ค่า E และค่า N จึงนำไปกำหนดจุดในกระดาษกราฟแผนที่ โดยตัวเลข

3 หลักแรกของค่า E จะเป็นค่าเส้นพิกัด และ ตัวเลข 4 หลักแรกของค่า N จะเป็นค่าเส้นพิกัด

ตัวอย่าง

3.3 ศึกษาลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์

การศึกษารูปแบบการเข้าใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย โดย การสำรวจ สัมภาษณ์กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลและผู้เข้าใช้ประโยชน์ และบันทึกข้อมูล

3.4 ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การลงพื้นที่สำรวจ การสัมภาษณ์ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ตุลาคม 2548 ถึง กันยายน 2549

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการใช้พื้นที่สาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ ตามประเด็นของแผนงาน และวิธีการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.1 พื้นที่สาธารณะจังหวัดสุโขทัย

ผลการวิจัยการใช้พื้นที่ดินสาธารณะจังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยมีเนื้อที่ประมาณ 6,596.092 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,122,557 ไร่ คิดเป็น 3.88 % ของพื้นที่ภาคเหนือ และ 1.28 % ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีที่ดินสาธารณะที่มี นสล. จำนวนทั้งสิ้น 614 แปลง รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 52,375 ไร่ 919 งาน 30,449 ตารางวา หรือคิดเป็น 1.17 % ของพื้นที่จังหวัด จำนวนพื้นที่ที่ดินสาธารณะของแต่ละอำเภอมีดังต่อไปนี้

อำเภอสวรรคโลก มีที่ดินสาธารณะที่มี นสล. จำนวนทั้งสิ้น 69 แปลง รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 12,143 ไร่ 80 งาน 3,142 ตารางวา หรือคิดเป็น 0.29 % ของพื้นที่จังหวัด

เมื่อทำการศึกษาในรายละเอียดลึกลงไปในตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.2 พื้นที่สาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ

4.2.1 บริบทตำบลป่ากุมเกาะ

ตำบลป่ากุมเกาะ เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ตำบลป่ากุมเกาะ เดิมเรียกกันว่า "บ้านป่ากุมเกาะ" เพราะในสมัยก่อนสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จประพาสทางชลมารคมาถึงที่หน้าวัดท่าเกษในปัจจุบัน ซึ่งตรงบริเวณหน้าวัดมีดินกุ่มขึ้นอยู่หน้าท่าวัด เรือพระที่นั่งได้เสด็จเกยท่าบริเวณดินกุ่มพอดี จึงเป็นนามที่ใช้เรียกขานเป็น "ตำบลป่ากุมเกาะ" หรือปัจจุบันเรียกเพี้ยนมาเป็น "ตำบลป่ากุมเกาะ" ตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 9 หมู่บ้านวังวน ตำบลป่ากุมเกาะ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม และมีแม่น้ำยมไหลผ่านทั้งสองฝั่ง ห่างจากอำเภอสวรรคโลก ประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองสุโขทัยประมาณ 50 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 67 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 41,875 ไร่ พื้นที่สาธารณประโยชน์ทั้งหมด 862 ไร่ 2 งาน 135 ตารางวา คิดเป็น 2 % ของพื้นที่ทั้งหมด ที่สาธารณประโยชน์ตั้งอยู่ใน 3 แปลง ตำบลป่ากุมเกาะมีอาณาเขตติดต่อก็คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลศรีสำราญ ตำบลสารจิตร อำเภอศรีสำราญ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลวังพิณพาทย์ ตำบลในเมือง และตำบลนาทุ่ง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลคลองยาง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านใหม่ชัยมงคล อำเภอทุ่งเสลี่ยม

ตำบลป่ากุมเกาะ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 8,437 คน เป็นชาย 4,048 คน เป็นหญิง 4,389 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,332 ครัวเรือน ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ อ้อย ทำนา ทำสวน เป็นต้น นอกเหนือจากนั้นประชากรยังมีอาชีพรับจ้าง รับราชการ และค้าขาย หน่วยธุรกิจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่ากุมเกาะ ประกอบไปด้วย ร้านค้า 52 แห่ง ปั๊มน้ำมันขนาดใหญ่ 6 แห่ง ปั๊มหลอดมี 2 แห่ง โรงงาน 1 แห่ง โรงสีข้าว 1 แห่ง อู่ซ่อมรถ(ขนาดเล็ก) 4 แห่ง ด้านการศึกษา ประกอบไปด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 7 แห่ง หอกระจายข่าว 13 แห่ง สถาบันองค์กรศาสนา ประกอบไปด้วย วัด 4 แห่ง ด้านสาธารณสุข ประกอบไปด้วย สถานีอนามัย 1 แห่ง

ตำบลป่ากุมเกาะ ประกอบด้วย 14 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านคู้ยาง

หมู่ที่ 2 บ้านคู้ยาง

หมู่ที่ 3 บ้านป่ากุมเกาะ

หมู่ที่ 4 บ้านป่ากุมเกาะ

หมู่ที่ 5 บ้านคู้ยาง

หมู่ที่ 6 บ้านคลองหกบาท

หมู่ที่ 7 บ้านใหม่โพธิ์งาม

หมู่ที่ 8 บ้านวังหว้า

หมู่ที่ 9 บ้านวังวน

หมู่ที่ 10 บ้านดงมะพูด

หมู่ที่ 11 บ้านคลองแค

หมู่ที่ 12 บ้านหนองซัง

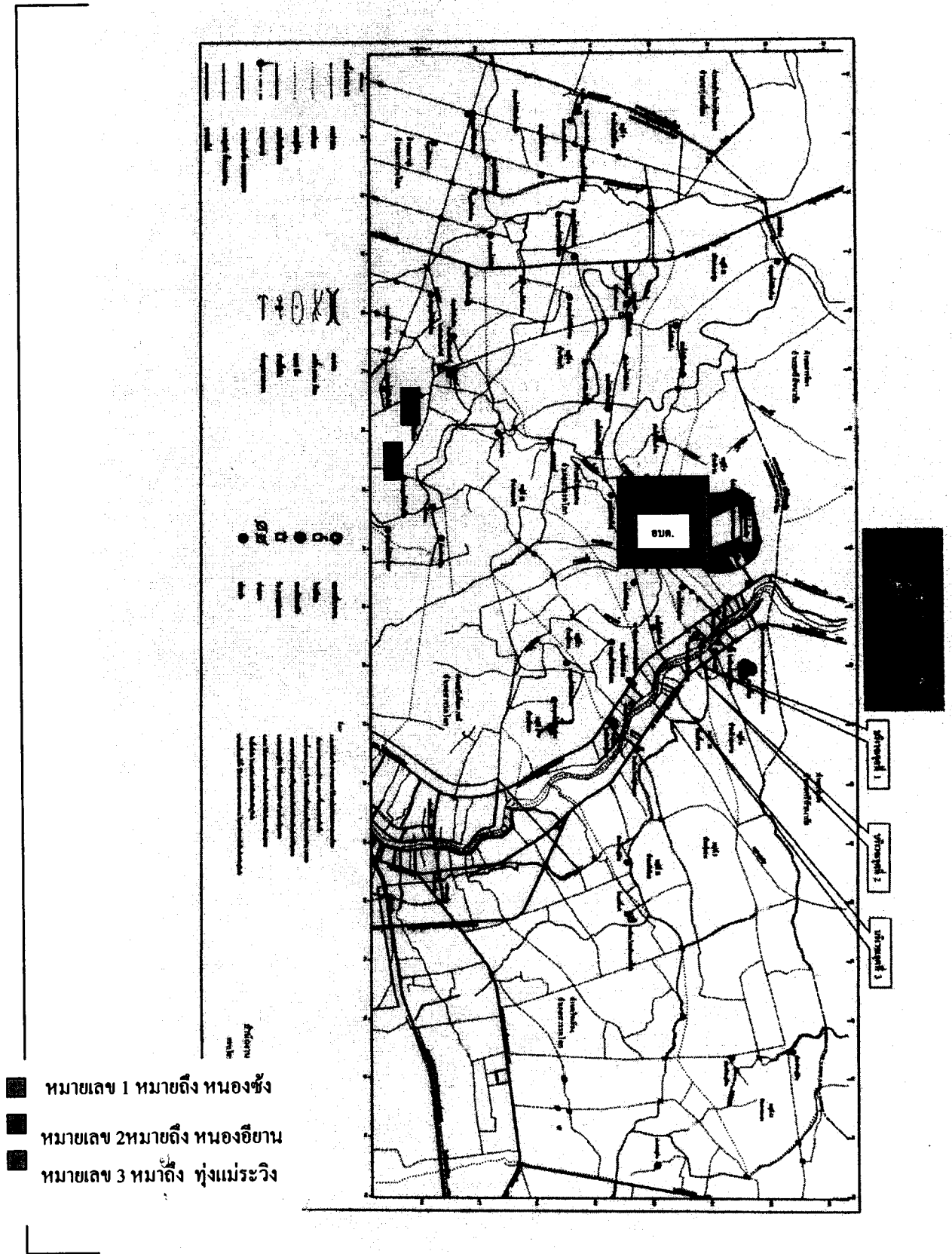
หมู่ที่ 13 บ้านศรีสวรรค์

หมู่ที่ 14 บ้านจิวงาม

ระบบนิเวศที่มีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตลดลง ในด้านแหล่งอาหารและการประมง เป็นแหล่งพักผ่อนของผู้คนและเป็นสถานที่ทำงาน

4.2.2 ปริมาณ ขอบเขต ประเภท และลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ตำบลป่ากุมเกาะ

จากการศึกษาพบว่าพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของตำบลป่ากุมเกาะมีจำนวนทั้งสิ้น 3 แปลง คือ แปลงที่ 1 ที่สาธารณะประโยชน์หนองซัง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 12 แปลงที่ 2 ที่สาธารณะประโยชน์หนองอียาน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 12 แปลงที่ 3 หนองแม่ระวิง สาธารณประโยชน์ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ดังแผนภาพที่ 4.2 ที่สาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ บางส่วนได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยส่วนราชการเข้าไปขอใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น นำไปก่อสร้างเป็นโรงเรียนต่างๆ และสถานที่ราชการ ส่วนพื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่ยังมิได้เข้าใช้ประโยชน์คือ ส่วนที่ราชการมิได้เข้าไปใช้ แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณะประโยชน์ ตำบลป่ากุมเกาะ ที่สาธารณะทั้ง 2 แปลง เป็นที่สาธารณะสงวนไว้เพื่อเป็นประโยชน์กับราษฎรในตำบล โดยมีการประกาศหวงห้ามไว้ แปลงที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2547 แปลงที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2547 แปลงที่ 3 เมื่อปี พ.ศ.2512

ภาพที่ 4.2 ภาพแผนที่ตำบลป่ากุมเกาะ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย

4.2.2.1.2 พิกัดที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12

จากการใช้ GPS วัดพิกัด ของที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12 รายละเอียด

พิกัดมีดังนี้ ทิศเหนือ จุดที่ 1 พิกัด E 583672 N 1917344

จุดที่ 2 พิกัด E 583662 N 1917229

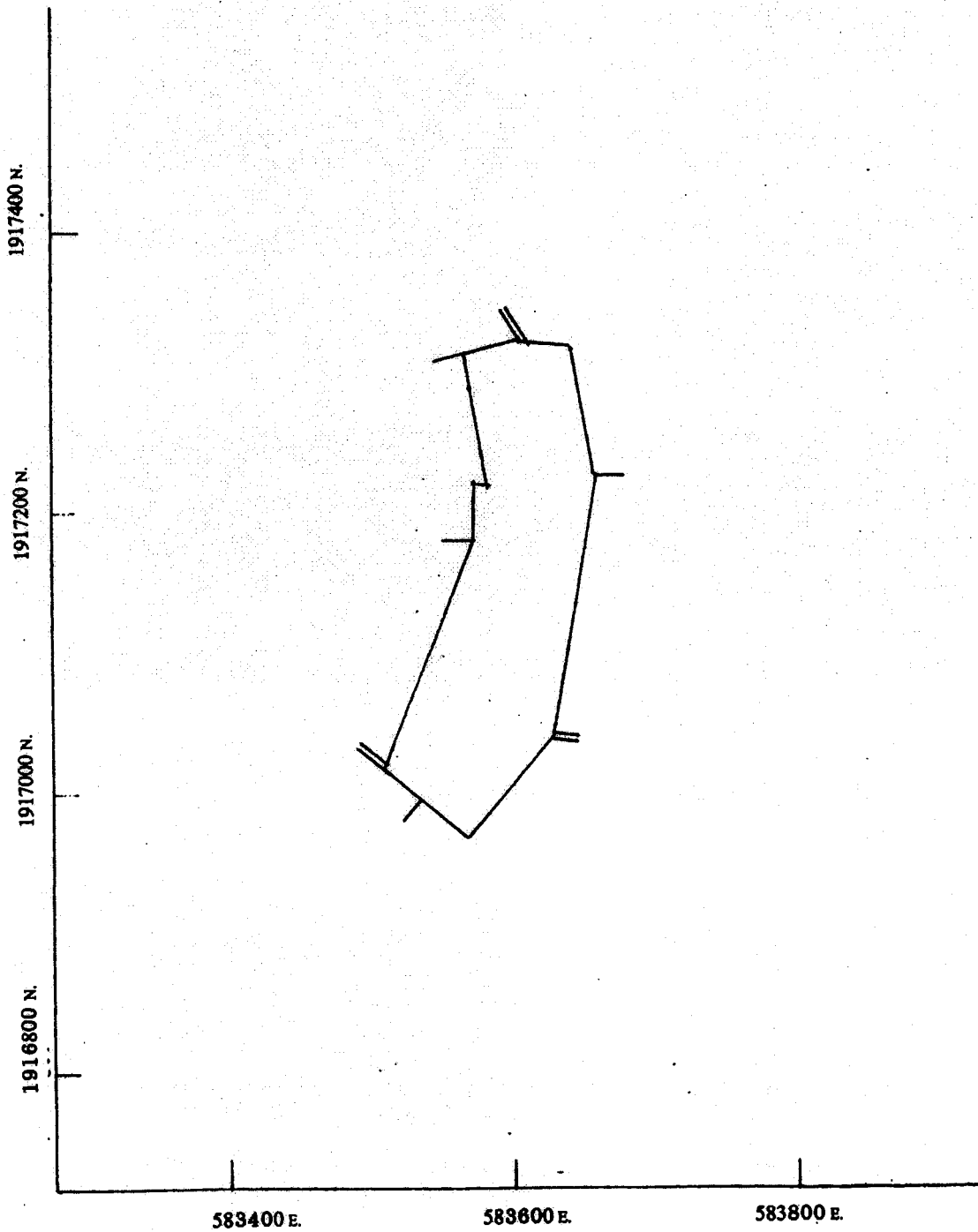
จุดที่ 3 พิกัด E 583589 N 1917217

เมื่อนำพิกัดที่ได้จากการวัดพื้นที่สาธารณประโยชน์หนองซัง แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12 แปลผลเป็นแผนที่ได้แผนที่ดังภาพที่ 4.4

159452

๑
333.1
ก๒๗๑

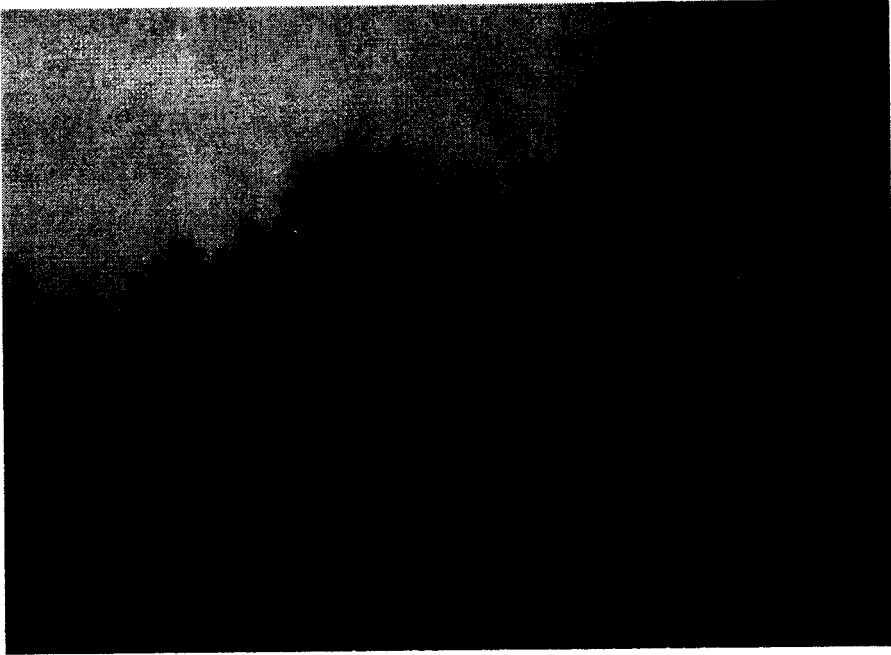
แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์
บ้านหนองซัง หมู่ที่ 12 ต.ป่ากุมเกาะ อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย
มาตราส่วน 1 : 4,000
เนื้อที่ประมาณ 18-0-54 ไร่

ภาพที่ 4.4 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลง 1 หมู่ที่ 12 จากการวัดพิกัด

4.2.2.1.3 การใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12

ในพื้นที่สาธารณประโยชน์ หมู่ที่ 12 ลักษณะของพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ในบางพื้นที่ และบางพื้นที่เป็นสระกักเก็บน้ำ เป็นที่ที่มีหญ้าขึ้นรกทั้งพื้นที่มีเพียงทางเดินที่ชาวบ้านเดินผ่าน เท่านั้น ซึ่งไม่มีผู้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวแต่อย่างใดเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ที่มีได้เหมาะแก่ การเพาะปลูก มีเนื้อที่ทั้งหมด 18 ไร่ 54 ตารางวา(ภาพที่ 4.5)

ก.

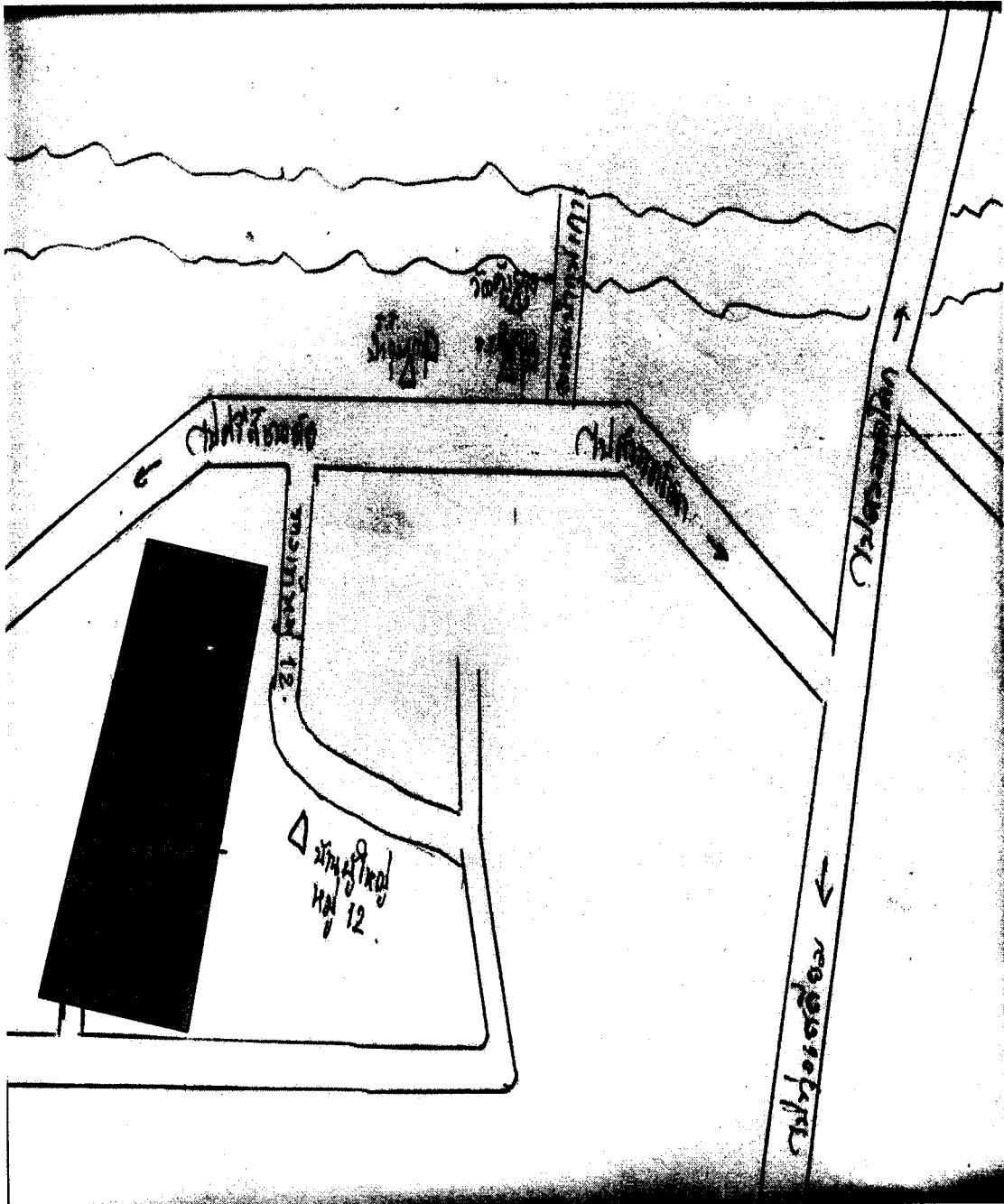
ข.

ภาพที่ 4.5 ก- ข ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลงที่ 1 หมู่ที่ 12 หนองซัง

4.2.2.2 ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12 นองอียาน

4.2.2.2.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12

ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 นองอียาน หมู่ที่ 12 มีเนื้อที่ทั้งหมด 16 ไร่ 48 ตารางวา มีอาณาเขตทิศเหนือจดที่ดินที่มีการครอบครองมีความยาว 80 เมตร ทิศใต้จดที่ดินที่มีการครอบครอง มีความยาว 60 เมตร ทิศตะวันออกจดที่ดินที่มีการครอบครองมีความยาว 320 เมตร ทิศตะวันตกจดที่ดินที่มีการครอบครองมีความยาว 380 เมตร(ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.6 แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12 นองอียาน

4.2.2.2 พิกัดที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12

จากการใช้ GPS วัดพิกัด ของที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 หนองอียาน หมู่ที่ 12

รายละเอียดพิกัดมีดังนี้ ทิศเหนือ จุดที่ 1 พิกัด E 583721 N 1916186

จุดที่ 2 พิกัด E 582689 N 1916233

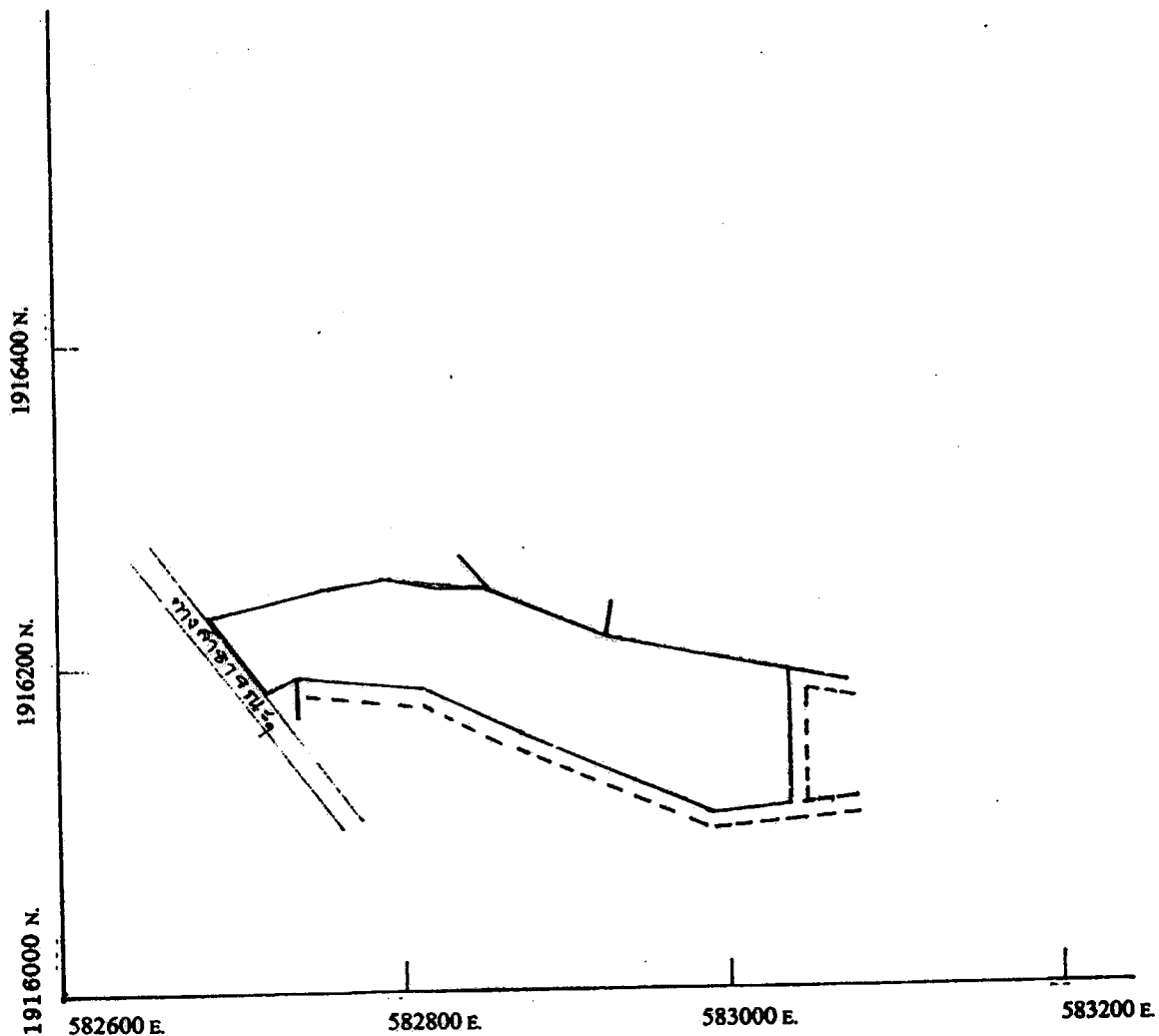
จากการนำพิกัดที่ได้จากการวัดพื้นที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12
แปลงเป็นแผนที่ได้แผนที่ดังภาพที่ 4.7

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์

ค.ป่ากุมเกาะ อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย

มาตราส่วน 1 : 4,000

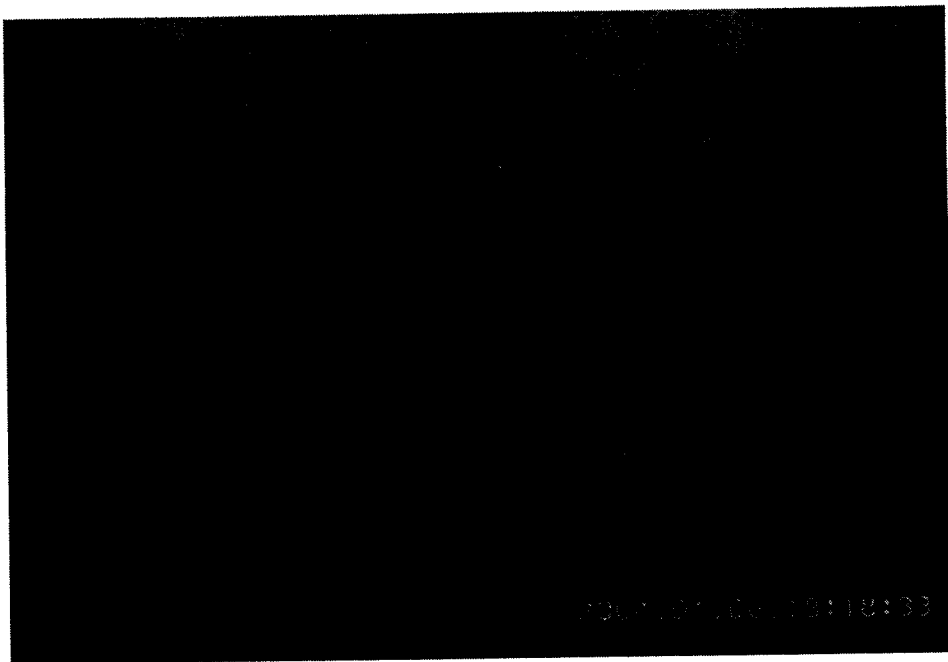
เนื้อที่ประมาณ 16-0-48 ไร่

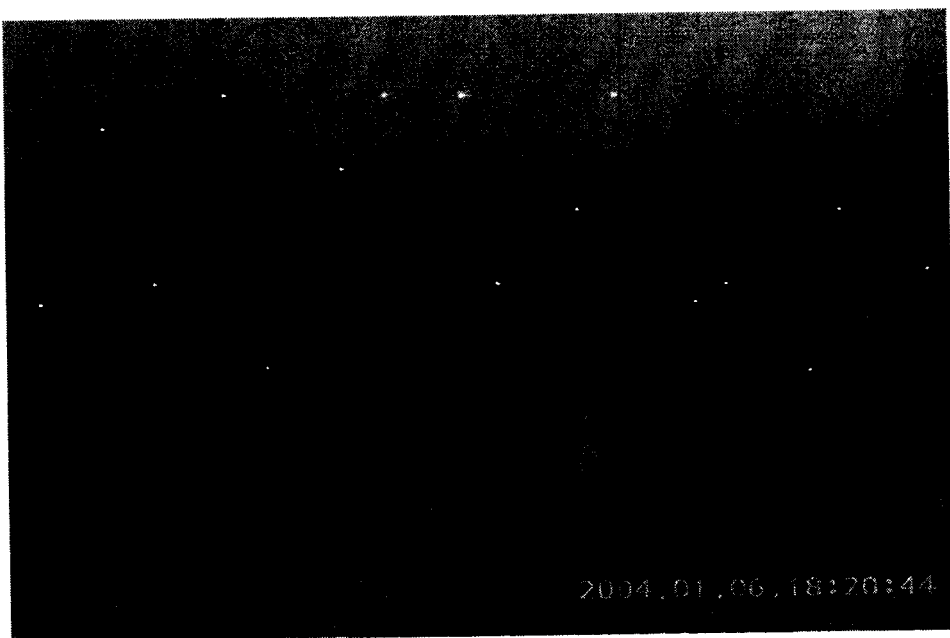
ภาพที่ 4.7 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลง 2 หมู่ที่ 12 จากการวัดพิกัด

4.2.2.2.3 การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12

จากการสำรวจพบว่าที่ดินในบริเวณหนองอียานในหมู่ที่ 12 นั้นลักษณะของพื้นที่เดิมเคยเป็นที่ราบแต่เนื่องจากมีโครงการขุดคลองขนาดใหญ่เพื่อใช้น้ำในการเกษตร แต่โครงการระงับ จึงยังไม่มีผู้มาใช้ประโยชน์

ก.

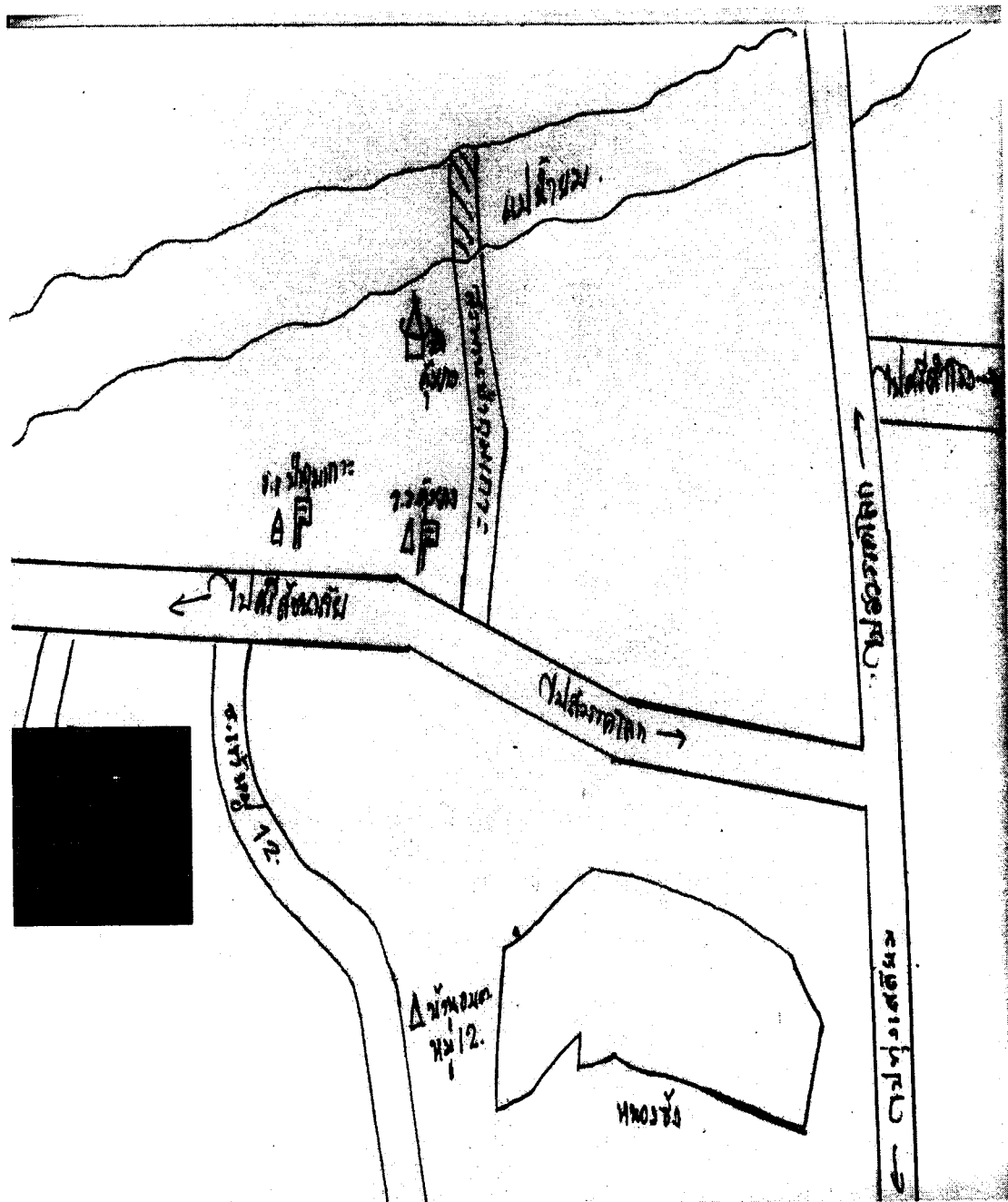
ข.

ภาพที่ 4.8 ก- ข ลักษณะที่ดินสาธารณะประโยชน์ แปลงที่ 2 หมู่ที่ 12 หนองอียาน

4.2.2.3 ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9 หองแม่ระวิง

4.2.2.3.1 ขนาดและขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9

ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หองแม่ระวิง หมู่ที่ 9 มีเนื้อที่ทั้งหมด 828 ไร่ 2 งาน 33 ตารางวา มีอาณาเขตทิศเหนือจดลำรางสาธารณประโยชน์มีความยาว 940 เมตร ทิศใต้จดที่ดินที่มีการครอบครอง มีความยาว 940 เมตร ทิศตะวันออกจดที่ดินที่มีการครอบครองมีความยาว 1080 เมตร ทิศตะวันตกจดที่ดินที่มีการครอบครองมีความยาว 780 เมตร(ภาพที่ 4.9)

ภาพที่ 4.9 แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9 หองแม่ระวิง

4.2.2.3.2 พิกัดที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9

จากการใช้ GPS วัดพิกัด ของที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9

ทิศเหนือ

จุดที่ 1 พิกัด E 584316 N 1921533

จุดที่ 2 พิกัด E 584144 N 1921758

จุดที่ 3 พิกัด E 583855 N 1921853

จุดที่ 4 พิกัด E 583498 N 1921730

จุดที่ 5 พิกัด E 583147 N 1921730

จุดที่ 6 พิกัด E 583095 N 1921612

จุดที่ 7 พิกัด E 582977 N 1921373

จุดที่ 8 พิกัด E 583061 N 1921222

จุดที่ 9 พิกัด E 583076 N 1920980

จุดที่ 10 พิกัด E 583150 N 1920821

จุดที่ 11 พิกัด E 583353 N 1920821

จุดที่ 12 พิกัด E 583780 N 1920744

จุดที่ 13 พิกัด E 584028 N 1920779

จุดที่ 14 พิกัด E 584150 N 1920761

จุดที่ 15 พิกัด E 584379 N 1920865

จากการนำพิกัดที่ได้จากการวัดพื้นที่สาธารณประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9 หนอง
แม่ระวิง แปลงเป็นแผนที่ได้แผนที่ดังภาพที่ 4.10

แผนที่แสดงขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ (หนองแม่รำวง)

ด.ป.สุภะภว ด.ส.ระยอง ด.สุโขทัย

มาตราส่วน 1 : 50,000

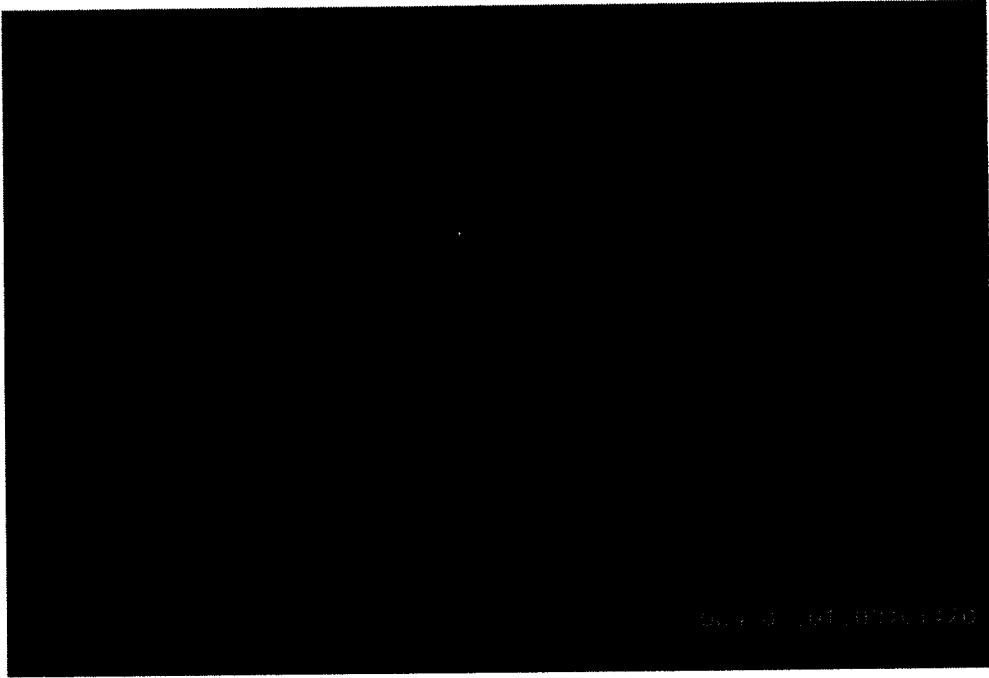
วันที่ออกพิมพ์ 2528 - 8 - 22 16

ภาพที่ 4.10 แผนที่ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลง 3 หมู่ที่ 9 จากการวัดพิักัด

4.2.2.3.3 การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9

จากการสำรวจพบว่าที่ดินในบริเวณหนองแม่ระวิงในหมู่ที่ 9 นั้นลักษณะของพื้นที่เป็นหนองน้ำเก่าที่มีขนาดใหญ่ และเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์มาก่อน จนเมื่อถึงปี พุทธศักราช 2540 ได้มีการจัดทำทุ่งแม่ระวิงเป็นสวนสาธารณะเพื่อให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์และ ได้มีหน่วยงานราชการเข้ามาใช้พื้นที่ด้วยนั่นก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบลป่ากุมเกาะ ได้สร้างสำนักงานไว้ที่หนองแม่ระวิง พื้นที่ของหนองแม่ระวิงได้ถูกแบ่งออกเป็นพื้นที่ 1 คือหนองน้ำ ที่มีบริเวณประมาณ 40 % ส่วนที่เหลืออีกประมาณ 60 % ถูกจัดเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ และจัดเป็นค่ายลูกเสือไว้สำหรับนักเรียนและประชาชนผู้เข้ามาใช้

ก.

ข.

ภาพที่ 4.11 ก-ข ลักษณะที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลงที่ 3 หมู่ที่ 9

4.2.3 ลักษณะและรูปแบบการเข้าใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ

ในพื้นที่ของตำบลป่ากุมเกาะ ที่เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์นั้น ไม่มีพื้นที่ใดที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์เลยเนื่องจากพื้นที่มีลักษณะที่ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก และส่วนที่สามารถเพาะปลูกได้ก็มีหน่วยราชการเข้าไปใช้ประโยชน์ เช่น จัดตั้งสำนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ากุมเกาะและพื้นที่ส่วนที่เหลือก็ได้จัดทำเป็นสวนสาธารณะประจำจังหวัด เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และยังเป็นพื้นที่สาธิตที่ใช้ในการปลูกพืชและอื่นๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในตำบลกล่าวว่า พื้นที่เหล่านี้ในอดีตส่วนใหญ่จะเป็นหนองน้ำและที่ลุ่ม และเป็นพื้นที่ป่าไม้เก่าซึ่งมีหญ้าขึ้นปกคลุมมีสภาพกร้าง จนในปัจจุบันนี้ทางหน่วยงานราชการได้เข้าไปปรับปรุงจึงสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาการใช้ที่ดินสาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณ ขอบเขต ลักษณะ และประเภทของพื้นที่ดินสาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ และทำการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินสาธารณะตำบลป่ากุมเกาะ ได้ทำการศึกษาริบทของตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย ศึกษาขนาดและขอบเขตของที่ดินสาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัยจากแผนที่ต่างๆ ทำการศึกษาลักษณะรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย โดยทำการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้เข้าใช้ประโยชน์

ตำบลป่ากุมเกาะมีพื้นที่สาธารณะประโยชน์ทั้งสิ้น 3 แปลง เนื้อที่รวมทั้งหมด 862 ไร่ 2 งาน 135 ตารางวา คิดเป็น 2 % ของพื้นที่ทั้งตำบล ที่ดินสาธารณะประโยชน์ทั้ง 3 แปลงนี้ ได้มีการประกาศหวงห้ามไว้ตั้งแต่ แปลงที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2547 แปลงที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2547 โดยสงวนไว้เพื่อเป็นหนองน้ำสาธารณะประโยชน์สำหรับชุมชน ไม่มีผู้ใดเข้าครอบครองเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมสำหรับการทำหนองน้ำเพื่อการชลประทาน พื้นที่หมู่ที่ 12 หนองอียานเป็นพื้นที่ที่มีโครงการขุดลอกคลองลงมาแล้วแต่โครงการก็ได้ระงับลง จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวไม่มีผู้เข้าไปใช้พื้นที่ พื้นที่ดังกล่าวจึงสงวนไว้เพื่อใช้กับชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพื้นที่ในหนองซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขุดสระน้ำไว้ มีสระน้ำ 2 สระ แต่ก็เป็นที่รกร้างว่างเปล่าจึงเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนเลย และพื้นที่โดยรอบที่ขอบสระก็เป็นที่รกร้าง ไม่มีผู้เข้าไปใช้ประโยชน์จึงทำให้พื้นที่นั้นไม่ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนเลย หนองแม่ระวิงทางราชการได้เข้าไปใช้ประโยชน์โดยเป็นที่ตั้งทำการองค์การบริหารส่วนตำบลป่ากุมเกาะ ค่ายลูกเสือ และสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ

5.2 อภิปราย

ลักษณะการใช้ที่ดินเกือบทั้งหมดประมาณ 95% พื้นที่ถูกใช้เป็นแหล่งน้ำแต่แหล่งน้ำที่ว่านั้นเป็นแหล่งน้ำที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวได้โครงการลงไปแล้วแต่โครงการที่เข้ามาทำนั้นได้เกิดระงับไปโดยที่ไม่มีสาเหตุ จึงทำให้พื้นที่ดินดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนเลย และพื้นที่ดินสาธารณะที่เหลือเป็นพื้นที่ดินที่ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า ไม่มีผู้ใดเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ พื้นที่นั้นเป็นพื้นที่รอบสระน้ำในบริเวณหนองซึ่ง หมู่ที่ 12 เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก จึงน่าจะมีราษฎรเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์เป็นการใช้พื้นที่ให้เป็นประโยชน์เป็นการทำพื้นที่ที่ไม่มีค่าให้เป็นพื้นที่ที่สร้างผลผลิตให้กับราษฎรในชุมชน

ตามนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจน และช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ และนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน รัฐบาลจึงได้ให้กรมที่ดิน นำที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน มาจัดให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์ตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนั้นที่ดินสาธารณประโยชน์ในตำบลย่านยาว จึงสามารถจัดอยู่ในที่ดินสาธารณประโยชน์ที่สามารถจัดให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์ ซึ่งในความเป็นจริงราษฎรที่เข้าใช้พื้นที่เหล่านั้นทำประโยชน์อยู่แล้ว มิได้ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าปราศจากประโยชน์ ทั้งนี้ปัญหาอยู่ที่ ผู้ที่เข้าใช้ประโยชน์มิได้มีเอกสารสิทธิตามกฎหมายเท่านั้น จากการตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าใช้ประโยชน์เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเอง ดังนั้นจากลักษณะของที่ดินสาธารณะทั้ง 2 แปลงของตำบลป่ากุมเกาะนั้นเป็นพื้นที่ว่างเปล่ายังไม่ก่อประโยชน์ให้กับราษฎรในชุมชน เพราะไม่มีผู้ใดเข้าไปใช้ประโยชน์ ยังเป็นหนองน้ำที่มีการขุดลอกคลองเอาไว้และปล่อยให้โครงการชะงักยังไม่สำเร็จจึงทำให้พื้นที่สาธารณะของตำบลป่ากุมเกาะเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งมีเพียง 1 แปลงที่มีการเข้าใช้ประโยชน์อย่างจริงจังคือหนองแม่ระวิงเพียงแปลงเดียว

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับที่ดินบริเวณนี้ เนื่องจากที่ดินสาธารณประโยชน์เหล่านี้ถูกสงวนไว้เป็นหนองน้ำที่จะเป็นประโยชน์กับเกษตรกร เพื่อใช้น้ำในการเกษตร แต่เนื่องทางเทคโนโลยีทางการเกษตรเข้ามา มีการใช้น้ำจากระบบชลประทานมากขึ้นจึงทำให้หนองน้ำนั้นแห้งไปและกลายเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า และพื้นที่ที่หนองอียานนั้นเกิดจากโครงการที่เข้ามาระงับไปแล้วทำให้พื้นที่ดังกล่าวยังไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการสานต่อโครงการของพื้นที่หนองอียาน เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นประโยชน์กับราษฎรในชุมชน เพื่อให้ราษฎรเข้าไปใช้ประโยชน์ในหนองน้ำนั้นได้

บรรณานุกรม

- กรมที่ดิน กองสำรวจและคุ้มครองที่ดินของรัฐ (2538) การคุ้มครองที่ดินของรัฐ การควบคุมที่ดินของรัฐ การรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย
- วนิดา พรไพบุรณ์ (2535) แนวทางปฏิบัติในการตรวจพิสูจน์ที่ดิน ในเขตป่าไม้ที่มีการแจ้งการครอบครอง (ส.ค. 1) กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- วนิดา พรไพบุรณ์ (2540) เอกสารประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ดินที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรทราบ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- มหาวิทยาลัยนเรศวร (2547) แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีน้ำท่วมอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และกรณีศึกษาแนวทางการจัดการระบบพัฒนาอุทกคลองและแหล่งน้ำในจังหวัดพิษณุโลก
- เทวินทร์ ขอดสวัสดิ์ (2544) การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินในเขตนิกมสร้างตนเอง : กรณีศึกษานิกมสร้างตนเองรัศมี จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก
นสล. พื้นที่สาธารณประโยชน์
ตำบลป่ากุมเกาะ จังหวัดสุโขทัย

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

เลขที่ ๘๓๐๗๘๖

ที่ดินเลขที่ ๓๓ ะวาง ๔๑๕๖ I ๘๒16

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ อธิบดีกรมที่ดิน ออกหนังสือสำคัญฉบับนี้เพื่อแสดงเขตของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท

หลุมฝังศพใช้ร่วมกัน ซึ่งตั้งอยู่ที่ บ้านหนองซ้ง หมู่ 12 ตำบล ป่ากุมเกาะ อำเภอ รัตนโกสินทร์ จังหวัด ชัยภูมิ ไว้ดังนี้

ที่ดินแปลงนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๒๔ ไร่ ๒๐ งาน ๒๐ ตารางวา อยู่ในความดูแลรักษาของ กระทรวงมหาดไทย (หนองซ้ง)

มีแนวเขตตามรูปแผนที่แสดงเขตที่ดินหลังหนังสือสำคัญฉบับนี้ หนังสือสำคัญฉบับนี้ ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗

(นายสุกิจ เจริญรัตนกุล)
ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ
อธิบดีกรมที่ดิน
ประทับตราประจำตำแหน่ง

นายทมนต์ศักดิ์ ชลกุลสุวรรณ์
นายทมนต์ศักดิ์ ชลกุลสุวรรณ์
30 ก.ย. 2516

X

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

เลขที่ ศก ๐๗๘๓

ที่ดินเลขที่ ๗๒ ระวาง ๔๑๖๖ I ๑๒1๖

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๘ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ อธิบดีกรมที่ดิน
ออกหนังสือสำคัญฉบับนี้เพื่อแสดงเขตของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท
ทลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านหนองซ้ง หมู่ ๑๒ ตำบล ป่ากุมภวา
อำเภอ ผดุงวิทย์ จังหวัด ยโสธร ไว้ดังนี้

ที่ดินแปลงนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๗๒ ไร่ (สองนทรีสิบสองแปดตารางวา) งาน
๕๘ ตารางวา อยู่ในความดูแลรักษาของ กระทรวงมหาดไทย (หนองซ้ง)

มีแนวเขตตามรูปแผนที่แสดงเขตที่ดินหลังหนังสือสำคัญฉบับนี้
หนังสือสำคัญฉบับนี้ ออกให้ ณ วันที่ ๑๖ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๒

(นายสุกิจ เจริญรัตนกุล)
ผู้อำนวยการจังหวัดสุโขทัย
อธิบดีกรมที่ดิน
ประทับตราประจำตำแหน่ง

นายสุกิจ เจริญรัตนกุล
อธิบดีกรมที่ดิน
๓๐ ก.ย. ๒๕๕๖

ใบแทน หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

เลขที่ ๓๒๙๖ ๒๕๓๕

ที่ดินเลขที่ _____ ราวาง _____

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๙ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ อธิบดีกรมที่ดิน ออกหนังสือสำคัญฉบับนี้เพื่อแสดงเขตของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท

ทรัพย์สินในที่ดินร่วมกัน ซึ่งตั้งอยู่ที่ _____ ตำบล ไม้คอกพระ

อำเภอ สว่างใส จังหวัด สุรินทร์ ไร่ตั้งที่ ๔

ที่ดินแปลงนี้มีเนื้อที่ประมาณ _____ ไร่ _____ งาน
(หนักทั้งนี้มีที่ดินแปลงที่สงวนด้านต้นด้านท้ายด้านขวา)
_____ ตารางวา อยู่ในความดูแลรักษาของสหกรณ์ไร่นาน้อย (หนองบ่อหน้าวัดสว่างอารมณ์
... ไร่ในนั้น)

มีแนวเขตตามรูปแผนที่แสดงเขตที่ดินหลังหนังสือสำคัญฉบับนี้
หนังสือสำคัญฉบับนี้ ออกให้ ณ วันที่ ๒๐ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๔

(นายดิเรก ก้อนกลีบ)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์
อธิบดีกรมที่ดิน
ประทับตราประจำตำแหน่ง

(นางพร บัญชาจัน)
19๓4
นายสุคนธ์...
(นางบุญพร...)